

RAZVOJ, RAZISKAVE IN INOVACIJE

Za pametno, trajnostno in konkurenčno Slovenijo

18. aprila so prof. dr. Gregor Majdič, predsednik Rektorske konference RS, dr. Robert Golob, predsednik Vlade RS, Tibor Šimonka, predsednik Gospodarske zbornice Slovenije in prof. dr. Gregor Anderluh, predsednik Koordinacije samostojnih raziskovalnih inštitutov Slovenije podpisali zgodovinski »Dogovor med gospodarstvom, znanostjo in politiko o razvoju blaginje Republike Slovenije«.

Tajda Pelicon, Sebastjan Šik, Ester Fidel, Korporativno komuniciranje GZS; foto: Tadej Kreft

Generalna direktorica GZS Vesna Nahtigal je poudarila, da dogovor daje glede na konkretne zaveze dobro osnovo za doseganje višje kakovosti življenja državljanov in državljanov, okoljske vzdržnosti ter visoke dodane vrednosti. »Pri vsebini dogovora smo izhajali tudi iz ciljev, zapisanih v viziji Slovenije 2050, Evropskem zelenem dogovoru in Slovenski industrijski strategiji. Na GZS trdno verjamemo, da lahko te cilje dosežemo, vendar skupaj, z

roko v roki z znanostjo in s konkretno podporo države,« je sklenila.

Predsednik GZS Tibor Šimonka je poudaril, da moramo s pomočjo države ustvariti temelje za lažji prehod od

invencij do trga. Dogovor vsebuje konkretne cilje, kako ta strateški cilj doseči in tudi konkretne rešitve, ki nam zagotavljajo, da ta dokument ne bo ostal le mrtva črka na papirju,« je dodal.

Vesna Nahtigal, generalna direktorica GZS: Nepopisno sem vesela, da je končno napočil dan za podpis zgodovinskega dogovora. Zakaj zgodovinski? Prvič, ker ta dogovor vsebuje zelo konkretne cilje. In drugič, ker ga podpisujemo na tako visoki ravni. Predsednik vlade, hvala vam, da boste z vašim podpisom skupaj z gospodarstvom in znanostjo prevzeli vaš del odgovornosti, da bodo temu dogovoru sledila tudi dejanja.

Dogovor med gospodarstvom, znanostjo in politiko o razvoju blaginje Republike Slovenije so podpisali: prof. dr. Gregor Majdič, predsednik Rektorske konference Republike Slovenije, dr. Robert Golob, predsednik Vlade RS, Tibor Šimonka, predsednik Gospodarske zbornice Slovenije in prof. dr. Gregor Anderluh, predsednik Koordinacije samostojnih raziskovalnih inštitutov Slovenije.

Predsednik GZS Tibor Šimonka: Inovativnost je ključ za dvig dodane vrednosti slovenskega gospodarstva

Eden od ciljev zavezništva je povečati dodano vrednost do leta 2030 na 80.000 evrov. Kako nam bo to uspelo?

Inovativnost je ključ za dvig dodane vrednosti slovenskega gospodarstva. Po inovacijskem indeksu smo še vedno pod povprečjem EU, kar nas uvršča med zmerne inovatorke. Prav tako Slovenija zaostaja za vodilnimi državami inovatorkami po številu raziskovalcev. Če želimo spodbuditi inovativnost, mora biti področje razvoja, raziskav in inovacij usklajeno s potrebami gospodarstva. Zato smo na GZS prevzeli to vlogo posrednika, da podjetja povežemo z raziskovalnimi institucijami in obratno, da jih podučimo, osvestimo in opolnomočimo. S pomočjo države, ki mora zagotoviti sredstva in pogoje, pa bomo ustvarili temelje za lažji prehod od invencij do trga.

Se vam zdi, da se podjetja premalo zavedajo potenciala tega sodelovanja? Je krivo nepoznavanje? Morda stereotipi?

Še vedno obstajajo stereotipni pogledi na to sodelovanje, da znanost in gospodarstvo ne sodita skupaj. Še vedno obstajajo institucije, ki nimajo posluha za sodelovanje z gospodarstvom in obratno, premalo zavedanja v podjetjih, kako bi lahko izkoristili konkretno znanje, ki ga v Sloveniji ni malo. Primanjkuje tudi demo in pilotnih centrov, ki bi jih lahko podjetja in raziskovalne institucije uporabljale za testiranja, kjer bi se lahko zaposleni in študentje učili in tudi na tej ravni tkali vezi.

Katere panoge oziroma industrije, morda celo podjetja ali projekti so primeri dobre prakse povezovanja?

Primerov dobrega sodelovanja imamo kar nekaj. Nekatere smo tudi predstavili ob podpisu zavezništva, ker smo hoteli s tem pokazati, 'da se da', da sodelovanje že danes obstaja in je uspešno, da pa bi lahko bilo tega še veliko več, če bomo znali vse te potenciale bolje povezati.

Lep primer sodelovanja so tudi Sripi. Na primer Matpro, kjer so med člani tako znanstveno-raziskovalne institucije kot podjetja, vse skupaj pa finančno podpira država. Pa projekt ČMRLJ, v katerem industrijski partnerji projekta razvijajo nova jekla z visokimi standardi čistosti. Ali projekt MARTIN, ki se ukvarja z modeliranjem termomehanskega procesiranja aluminijevih zlitin. Kar nekaj je takih projektov, kar pa ne pomeni, da jih ne bi bilo še več, če bi imeli boljše pogoje, k čemur stremi ravno zavezništvo.

Kako bi lahko država še pomagala?

Lahko bi naredila več z uvedbo raziskovalnega vavčerja za sofinanciranje manjših raziskovalnih projektov in raziskovalcev v gospodarstvu ter inovacijskega vavčerja za sofinanciranje manjših razvojnih projektov z namenom razvoja inovacij na višji tehnološki ravni. Vzpostaviti bi bilo treba mehanizme za razvoj in podporo visokotehnoloških podjetij ter obuditi nekatere v preteklosti uspešne programe, kot je na primer program Po kreativni poti do znanja, ki študentom omogočajo pridobivanje praktičnih izkušenj za vstop na trg dela.

Veliko slovenskih strokovnjakov odhaja v tujino. Na drugi strani bi radi v Slovenijo privabili tudi tuje strokovnjake. Kakšen je po vašem mnenju recept?

Nič takega, kar nekatere države ne bi že ugotovile in uvedle. Na GZS neprestano opominjamo državo, kako bi lahko naslovila oba pojava in veseli nas, da so na ministrstvu za gospodarstvo pripravili predlog Zakona o razvojnih delovnih mestih, saj nam v Sloveniji primanjkuje določenih strokovnjakov in znanj za specifična področja, zato morajo podjetja te delavce iskati tudi v tujini. Zamudni in administrativno zapleteni postopki zaposlovanja tujcev pri nas so zmanjševali konkurenčnost Slovenije pri zaposlovanju globalnih talentov. Zato so na MGTŠ pripravili še en predlog zakona in sicer za uveljavitev hitrega postopka zaposlitve visoko usposobljenih strokovnjakinj in strokovnjakov iz tujine v Sloveniji. Za ohranjanje teh kadrov v Sloveniji, tako tujih kot tudi slovenskih, pa bo nujno potrebno poseči tudi v davčno zakonodajo, predvsem zmanjšati obremenitev plač v višjih dohodninskih razredih.

Na katerem področju je slovensko gospodarstvo trenutno najbolj šibko, najbolj ranljivo?

Trenutno je slovensko gospodarstvo najbolj ranljivo na področju energentov. Ne le zaradi cen energentov, zaradi katerih nismo konkurenčni. Skrbi nas tudi dolgoročna oskrba z energenti. Edino energetska samooskrba nas lahko reši pred ponovnimi energetske krizami. Bolje bi se morali pripraviti tudi na energetske prehode in digitalizacijo, in prav na teh področjih ima lahko zavezništvo med gospodarstvom, politiko in znanostjo največjo dodano vrednost. Z znanjem in vlaganji v raziskave bomo namreč prišli do novih tehnologij, ki bodo okolju prijazne, in bodo zmanjšale porabo energentov in s tem stroške, kar se bo odražalo v večji konkurenčnosti slovenskega gospodarstva.

Dogodka sta se udeležila tudi minister za gospodarstvo, turizem in šport Matjaž Hanter minister za visoko šolstvo, znanost in inovacije dr. Igor Papič.

Prof. dr. Gregor Majdič, predsednik Rektorske konference RS in rektor Univerze v Ljubljani, je povedal, da je strateški dogovor med gospodarstvom, znanostjo in politiko za akademsko in raziskovalno skupnost velikega pomena. »Univerze smo bile vedno nosilke novega znanja, z izobraževanjem mladih pripravljamo nove generacije na izzive prihodnosti, s svojim raziskovalnim delom pa širimo znanje in inovacije. Vse aktualne izzive, s katerimi se soočamo, bomo lahko rešili le kot družba, ki bo ustrezno vrednotila vrhunsko znanje, odlično znanost in inovativno razmišljanje, saj je to edina pot, ki nas lahko popelje v svetlejšo prihodnost in izboljšanje življenj vseh nas.«

»Javne raziskovalne organizacije bo za uspešno sodelovanje potrebno ustrezno opolnomočiti, predvsem na področju kadrovske politike in vlaganj v prostore, da bodo pri opravljanju svojega poslanstva v največji možni meri lahko avtonomno sodelovale z gospodarstvom. To nas navdaja z upanjem na pomembne premike, ki bodo zvišali kakovost življenja v naši državi,« je dejal **prof. dr. Gregor Anderluh, predsednik Koordinacije samostojnih raziskovalnih inštitutov**

Slovenije (KOsRIS) in direktor Kemijskega inštituta.

Predsednik Vlade RS dr. Robert Golob je izpostavil povečanje dodane vrednosti, ki jo ustvari gospodarstvo, kot edino pot do blaginje v družbi in dodal, da imamo danes »prvi konkretni korak, kjer se Na

okrogli mizi so bili predstavljene dobre prakse sodelovanja med gospodarstvom in raziskovalno-izobraževalnimi institucijam. politika pridružuje raziskovalnim institucijam in gospodarstvu na tej poti.« Večje dodane vrednosti ne bo brez inovativnosti in znanja. »Edino naložba v znanje je tista, ki lahko pripelje do odpornosti na krize in hkrati do tega, da bomo imeli dovolj sredstev za blaginjo državljanov. Danes podpisujemo sporazum, za katerega verjamem, da bo na koncu pripeljal do še višje dodane vrednosti kot 88.000 evrov ... Vesel sem, da na tej poti stopamo skupaj. Le skupaj lahko dosežemo, da bo Slovenija spet med glavnimi inovatorkami v Evropi,« je še dodal.

Dogodku sta s svojo udeležbo dala dodatni pomen tudi **minister za gospodarstvo, turizem in šport Matjaž Hanter** **minister za visoko šolstvo, znanost in inovacije dr. Igor Papič.**

Eden primerov dobre prakse je projekt FER, ki je poleg neposredne finančne koristi prinesel tudi strokovne povezave doma in v svetu.

Na okrogli mizi so bile predstavljene dobre prakse sodelovanja med gospodarstvom in raziskovalno-izobraževalnimi institucijam.

Dobre prakse sodelovanja

Na dogodku, ki ga je povezoval **direktor Korporativnega komuniciranja GZS Sebastjan Šik**, so predstavili dobre prakse sodelovanja med gospodarstvom in raziskovalno-izobraževalnimi institucijami.

Anka Miklavič Lipušček, članica upravnega odbora Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij, je predstavila tekmovanje Ecotrophelia, ki spodbuja podjetništvo in konkurenčnost živilskopredelovalne industrije z vključevanjem inovativnih študentov. Od leta 2008 se je predstavilo že 63 inovacij. »Ecotrophelia je tekmovanje, ki spodbuja tudi nas v gospodarstvu, da stopamo čez svoje pragove in se začnemo spogledovati z idejami, inovacijami študentov.« Predstavila je primer uvedbe inovativnega izdelka v proizvodnjo Mlekarne Planika, na čelu katere je bila vrsto let. »Mladi nas prepričajo ne le s svojim žarom, ampak tudi s tem, kako znajo svoj proizvod ekonomsko utemeljiti.«

Dr. Matija Jezeršek, izredni profesor na Fakulteti za strojništvo, je predstavil sodelovanje z visoko avtomatiziranim in robotiziranim podjetjem Yaskawa. »Kamenček na tehtnici je bil razpis za raziskovalni vavčer. Takrat smo se skupaj z Yaskawo odločili, da prijavimo projekt. Rezultat tega je, da danes uspešno funkcionirajo različni sistemi na tej tehnologiji.« Danes fakulteta sodeluje s številnimi uspešnimi slovenskimi podjetji.

Janko Burgar iz podjetja Cosylab, specializiranega za razvoj kontrolnih sistemov za pospeševalnike, je poudaril, da na svetu skoraj ni pospeševalnika delcev, ki ne bi imel vgrajeno kakšno slovensko komponento ali rešitev, in plastično predstavil konkretne koristi na primeru projekta FER: »FER je projekt, v katerega je Slovenija vstopila pred 10 leti. Za članarino je plačala skupaj 20 mio evrov. Po drugi strani pa smo pridobili že preko 500 milijonov obdavčljivih prihodkov s strani podjetij, ki sodelujejo v projektu. Poleg neposredne finančne koristi gre tudi za strokovne povezave doma in v svetu.«

Radko Luzar, ustanovitelj in prokurist podjetja L-Tek ter letošnji nagrajenec GZS, je predstavil uspešno povezovanje gospodarstva in velikih raziskovalnih

institucij. L-Tek proizvaja elektronske module, elektromehanske komponente in programske rešitve. Med zaposlenimi imajo veliko število znanstvenikov. Kako jih uspejo privabiti in zadržati? »Eno je osnovna plača, glavni magnet pa so dobri in zanimivi projekti. Ti prinašajo višjo dodano vrednost, zato da imamo vsi višje plače. Prenos znanja iz strokovnih sfer v podjetja je izjemnega pomena, pomeni referenco in boljše poslovanje,« je povedal Luzar.

Izredni profesor dr. Nejc Hodnik s Ke-mijskega inštituta je predstavil primer podjetja Re-Catalyst, ki je nastalo znotraj inštituta in potem zaživel samostojno. Izpostavil je nujnost demonstracijskih in pilotnih centrov: »Trenutno je podjetje v fazi, ko še vedno uporablja raziskovalno opremo inštituta, kar ne more biti dolgoročno rešitev. Sicer pa vsako podjetje potrebuje drugačen pristop, nekateri infrastrukturo, drugi kadre ali pravne nasvete. Ni ene splošne rešitve.« ■

Strateški cilji dogovora

1. Povečanje skupnih javnih in zasebnih sredstev za znanstvenoraziskovalno, razvojno in inovacijsko dejavnost do leta 2027 na najmanj 2,8 % BDP. Od tega bodo javna vlaganja v tem obdobju znašala najmanj 1,0 % BDP in 1,8 % s strani zasebnih partnerstev. Prizadevali si bomo, da se bo obseg javnih vlaganj povečeval tudi po letu 2027.
2. Izboljšanje raziskovalnega, inovacijskega in poslovnega okolja, davčna razbremenitev na področju raziskav in razvoja, debirokratizacija ter krepitev podpornega okolja.
3. Krepitev izobraževanja vrhunskih kadrov, tudi na področju STEM poklicev, kar bo omogočilo širitev področij raziskav, razvoja in inovacij tako na univerzah in raziskovalnih zavodih s stabilnim financiranjem kot tudi v gospodarstvu in javni upravi.
4. Okrepitev izvajanja Strategije pametne specializacije in Strateških razvojno-inovacijskih partnerstev (SRIP) ter sofinanciranje vzpostavitve pilotnih centrov in demonstracijskih objektov. Pospešitev povezovanja raziskovalnih organizacij, visokošolskega sistema in gospodarstva s poudarkom na prenosu kompetenc, izboljšanje infrastrukture na univerzah in raziskovalnih zavodih s stabilnim financiranjem skladno s strateškimi načrti raziskovalnih organizacij ter z razvojnimi in inovacijskimi potrebami in potenciali gospodarstva.
5. Učinkovita nova Agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost (ARIS), ki bo skrbela za mehanizme pospeševanja raziskav in razvoja ter povezovanja akademske sfere, gospodarstva, javne uprave in nosilcev političnih odločitev. Za vzpostavitev stebra, ki bo skrbel za razvoj tehnoloških in netehnoloških (na primer socialnih in zdravstvenih) inovacij, je treba zagotoviti dodatna finančna sredstva. Predlagamo, da je agencija finančno podprta tudi s strani drugih ministrstev, in sicer glede na vsebine, ki jih zastopajo, ter da po veljavni Raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije (RISS) pripravi akcijski načrt delovanja do leta 2030 ter spremlja njegovo izvajanje.
6. Ustanovitev posebnega sklada in mehanizmov za financiranje vseh faz razvoja inovativnih podjetij, ki bo izboljšal dostop do financiranja za mlada inovativna podjetja, zagotovil financiranje razvoja inovacij (prebroditev »doline smrti«) in omogočil prenos inovacij v gospodarstvo. Sklad se bo financiral iz evropskih kohezijskih sredstev, sredstev mednarodnih razvojnih bank (npr. Evropska investicijska banka) oziroma zasebnih (institucionalnih) vlagateljev.